

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในกลุ่มเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

Factor related to the protection of hazard in using chemical pesticides among
farmers in Muang District, Pathumthani Province

ณัฐธญา วิไลวรรณ¹

บทคัดย่อ

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในกลุ่มเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เป็นการศึกษาเชิงสำรวจวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในกลุ่มเกษตรกร เช่น ปัจจัยทางเพศ อายุ การศึกษา รายได้ ความรู้ ทักษะทัศนคติ ทักษะเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ จำนวน 220 คน ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60.5) และมีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 60 ปี (ร้อยละ 69) การศึกษาส่วนใหญ่เรียนจบชั้นระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 64.5) รายได้ของครอบครัว 10,000 - 15,000 บาท/เดือน ร้อยละ 42.3 ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 70.13) ทักษะทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 69.6) ทักษะการใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 52.3) และมีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 69.5) นอกจากนี้พบว่าความรู้และทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

คำสำคัญ: สารเคมีกำจัดศัตรูพืช / การป้องกันอันตราย

Abstract

This is study about compliance with preventive behaviors to limit hazard in using chemical pesticides among farmers in Muang District, Pathumthani Province. This cross-sectional descriptive study aimed to study the relationship between factors of sex, age, education, family income, knowledge, attitude and correlations with skills using personal protection equipment from pesticide. The data were collection by questionnaires of 220 persons. They were analyzed by using descriptive statistic and the Chi-square test at confident interval level of 95%. The results indicated that the majority of farmers were female (60.5%) and aged between 31-60 years (69%). Most of them studied in primary education (64.5%). Family income was 10000-15000 baht/month for 45.8%

¹มหาวิทยาลัยปทุมธานี

of farmers. There was a good level of knowledge for 70.13%, good attitudes for 69.6% and good behaviors to prevent hazard in using chemical pesticides for 69.5% while skills with personal protection equipment in using chemical pesticides were at moderate level for 52.3% of the sample. In addition, there were associations between knowledge and attitude with preventive behaviors from hazard in using chemical pesticides among farmers ($p < 0.05$).

Keyword: Pesticides / Preventive behaviors

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจอันเป็นผลมาจากการเจริญเติบโตทางด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมทำให้ต้องมีการใช้สารเคมีหลายชนิด หลายรูปแบบ ซึ่งในปัจจุบันสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เป็นสารเคมีที่เข้ามามีบทบาทอย่างยิ่งในการรักษาและเพิ่มผลผลิตทางเกษตรกรรม เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในระหว่างการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงทางการเมือง (กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2539) ด้วยเหตุนี้เกษตรกรของประเทศจึงมีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาวิธีการที่จะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรสูงขึ้นทุกวิถีทาง เกษตรกรจึงนำสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชมาใช้โดยไม่จำกัดขอบเขต ทั้งในรูปของปริมาณการใช้ การซื้อหาที่ทำได้อย่างเสรี การนำสารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชมาใช้ในนั้นหากมีการใช้อย่างไม่ถูกต้องและใช้ในปริมาณที่มากเกินไปจนอาจก่อให้เกิดโทษและผลกระทบต่างๆ มากมายต่อผู้ใช้ ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม (กรมวิชาการเกษตร, 2544)

จากสถิติปี พ.ศ. 2546 ปริมาณการนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชสูงถึง 80,606 ตัน คิดเป็นมูลค่า 11,386 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2555 มีการนำเข้า 134,480 ตัน มีมูลค่ารวมการนำเข้า 19,378 ล้านบาท (กรมวิชาการเกษตร, 2550) จากปริมาณการนำเข้าดังกล่าวจะพบว่าปริมาณสูงถึง 1.5 เท่าจากช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังมีรายงานการสำรวจสถิติผู้ได้รับอันตรายจากการใช้สารเคมีทั้งในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม โดยสำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่าในปี พ.ศ. 2543 มีผู้ป่วยเนื่องจากการได้รับสารพิษ สารเคมีจำนวน 4,224 ราย เสียชีวิต 21 ราย โดยสัดส่วนของผู้เจ็บป่วยและเสียชีวิตเนื่องจากได้รับพิษจากสารเคมีทางเกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 72.4 และที่เหลืออีกร้อยละ 27.6 เป็นผู้ได้รับสารพิษจากสารเคมีทางอุตสาหกรรม (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2547)

จังหวัดปทุมธานีเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีการทำเกษตรกรรมกันอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นการทำนา สวนผัก สวนผลไม้ จากข้อมูลมักพบการได้รับสารพิษของกลุ่มเกษตรกรโดยมีการตรวจพบระดับสารพิษในเลือดในกลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่ มีระดับ Cholinesterase activity ใน serum อยู่ในเกณฑ์ที่ผิดปกติ ซึ่งสามารถบ่งชี้ได้ว่ากลุ่มเกษตรกรยังมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ถูกวิธี และมีความเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชนั้นมีอันตรายต่อผู้ใช้เป็นอย่างมาก และยังมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว⁽⁵⁾ เกษตรกรรู้ว่าสารเคมีมีอันตรายต่อสุขภาพแต่ไม่ทราบถึงวิธีการหรือหลักการปฏิบัติตนให้ปลอดภัย จึงทำงานหรือมีพฤติกรรมเสี่ยงต่ออันตรายจนเกิดความเคยชินโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในกลุ่มเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานีเช่น ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล (เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, รายได้) ความรู้ทัศนคติ และทักษะเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพื่อนำข้อมูลที่ได้การจาก

ศึกษามาเป็นข้อมูลในการศึกษาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อไป เพื่อผลประโยชน์ในด้านสุขภาพร่างกาย เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมจากการประกอบอาชีพของเกษตรกร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในกลุ่มเกษตรกร เช่น ปัจจัยทางเพศ อายุ การศึกษา รายได้ความรู้ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจวิเคราะห์ (แบบภาคตัดขวาง) มีวิธีการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 2,841 ราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรตำบลบางคูวัด อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 220 ราย ซึ่งได้มาจากการสุ่มตามจุดมุ่งหมาย (purposive sampling) โดยเลือกเฉพาะเกษตรกรที่มีความสมัครใจเข้าร่วมการศึกษาในช่วงเดือน พฤษภาคมถึงสิงหาคม พ.ศ. 2557 มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ และอ่านออกเขียนได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากการศึกษาของสายน้ำผึ้ง บุญวาที⁽⁶⁾ ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกร ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลเพศ อายุ การศึกษา รายได้ของครอบครัวจำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 4 ตัวเลือก โดยให้เกษตรกรเลือกข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนนซึ่งมีเกณฑ์การวัดความรู้เป็น 3 ระดับ โดยใช้วิธีการของ Bloom คือ

ระดับความรู้ดี หมายถึง การได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป (มากกว่า 15 คะแนน)

ระดับความรู้ปานกลาง หมายถึง การได้คะแนนระหว่างร้อยละ 60 - 79 (12-15 คะแนน)

ระดับความรู้ไม่ดี หมายถึง การได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 (น้อยกว่า 12 คะแนน)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) ได้สร้างขึ้นตามแบบวัดทัศนคติของลิคเคิร์ต (Likert's Scale) โดยปรับปรุงจาก 5 ระดับ เป็นแบบ 4 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เป็นคำถามทางบวก 7 ข้อ เป็นคำถามทางลบ 8 ข้อ รวมทั้งสิ้น 15 ข้อ และใช้ Absolute Scale ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับทัศนคติดี ช่วงคะแนน มากกว่า 45 คะแนน

ระดับทัศนคติด้านกลาง ช่วงคะแนน 31 - 45 คะแนน

ระดับทัศนคติไม่ดี ช่วงคะแนน น้อยกว่า 31 คะแนน

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 10 ข้อ แบ่งเป็น 3 ตัวเลือก ซึ่งใช้เป็นรูปภาพแสดงทักษะการปฏิบัติตัวของเกษตรกร โดยให้เกษตรกรเลือกข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนนซึ่งมีเกณฑ์การวัดทักษะอิงกับเกณฑ์วัดความรู้เป็น 3 ระดับ โดยใช้วิธีการของ Bloom คือ

ระดับทักษะดี หมายถึง การได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป (มากกว่า 7 คะแนน)

ระดับทักษะปานกลาง หมายถึง การได้คะแนนระหว่างร้อยละ 60 - 79 (6 - 7 คะแนน)

ระดับทักษะไม่ดี หมายถึง การได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 (น้อยกว่า 6 คะแนน)

ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) ของลิคเคิร์ท (Likert's Scale) โดยปรับปรุงจาก 5 ระดับ เป็นแบบ 4 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติบ่อย ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ มีคำถามรวม 20 ข้อ ใช้ Absolute Scale คือ คะแนนแบบวัดทั้งชุดอยู่ในช่วง 20 - 80 คะแนน ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ระดับ

ระดับพฤติกรรมดี ช่วงคะแนน มากกว่า 60 คะแนน

ระดับพฤติกรรมปานกลาง ช่วงคะแนน 41 - 60 คะแนน

ระดับพฤติกรรมไม่ดี ช่วงคะแนน น้อยกว่า 41 คะแนน

แบบสอบถามมีการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อขอรับคำปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสม

การหาความเที่ยง (Reliability) นำเครื่องมือที่ผ่านการวิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหาไปทดลองใช้สอบถามเกษตรกร ในตำบลบ้านกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียงในการทำวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 ตัวอย่าง

สรุปผลของการศึกษาวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เพศ อายุ การศึกษารายได้ของครอบครัว ผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 220 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.5 โดยส่วนใหญ่อายุอยู่ระหว่าง 31 - 60 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69 รองลงมาอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 20.5 เกษตรส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 64.5 รองลงมาเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 22.3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 8.2 ระดับอนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 3.6 และระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.4 รายได้ของครอบครัวเกษตรกร ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ที่ 10,000 - 15,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 42.3 รองลงมาคือ มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 34.1 และมีรายได้อยู่ที่ 5,000 - 10,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 17.7 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามเพศ อายุการศึกษารายได้ของครอบครัว

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(N = 220)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	87	39.5
หญิง	133	60.5
กลุ่มอายุ		
ต่ำกว่า 31 ปี	23	10.5
31 - 60 ปี	152	69
61 ปีขึ้นไป	45	20.5
การศึกษา		
ประถมศึกษา	142	64.5

มัธยมศึกษาตอนต้น	49	22.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	18	8.2
อนุปริญญา / ปวส.	8	3.6
ปริญญาตรี	3	1.4
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0
รายได้ของครอบครัว		
น้อยกว่า 5,000 บาท / เดือน	13	5.9
5,000 บาท - 10,000 บาท / เดือน	39	17.7
10,000 - 15,000บาท / เดือน	93	42.3
มากกว่า 15,000 บาท / เดือน	75	34.1

2. ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร

เมื่อนำความรู้เกี่ยวกับเรื่องการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรมาจัดระดับพบว่า เกษตรกรมีความรู้ที่อยู่ในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ย 16คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.74 และเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ระดับดีเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 70.13 และเกษตรกรมีความรู้ระดับไม่ดีและปานกลางใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 15.8 และร้อยละ 14.02 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ระดับความรู้	ร้อยละ
ระดับความรู้ดี (มากกว่า 15 คะแนน)	70.13
ระดับความรู้ปานกลาง (ช่วง 12 - 15 คะแนน)	15.8
ระดับความรู้ไม่ดี (น้อยกว่า 12 คะแนน)	14.02

3. ทักษะเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร

เมื่อจัดระดับทักษะเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรมีระดับทักษะอยู่ในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 50.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.70 และเกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับทักษะเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 69.6 รองลงมา มีระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 20.4 และเกษตรกรที่มีระดับทักษะไม่ดีเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 10 ดังแสดงตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามระดับทักษะเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ระดับความรู้	ร้อยละ
ระดับทัศนคติดี (มากกว่า 45 คะแนน)	69.6
ระดับทัศนคติด้านกลาง (31 - 45 คะแนน)	20.4
ระดับทัศนคติไม่ดี (น้อยกว่า 31คะแนน)	10

4. ทักษะการใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

เมื่อนำมาจัดระดับทักษะเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ในการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีทักษะอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 6.56 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.21 คะแนน และเกษตรกรส่วนใหญ่มีทักษะการใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 52.3 รองลงมามีทักษะระดับดี คิดเป็นร้อยละ 33.5 และมีทักษะระดับไม่ดี คิดเป็นร้อยละ 14.2 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามระดับทักษะการใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ระดับความรู้	ร้อยละ
ระดับทักษะดี (มากกว่า 7 คะแนน)	33.5
ระดับทักษะปานกลาง (6-7 คะแนน)	52.3
ระดับทักษะไม่ดี (น้อยกว่า 6คะแนน)	14.2

5. พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

เมื่อทำการจัดระดับพฤติกรรมของเกษตรกรเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรมีพฤติกรรมอยู่ในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ย 62.34 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.76 และเกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 69.5 รองลงมามีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 21.2 และมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับไม่ดี คิดเป็นร้อยละ 9.3ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 5 แสดงร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ระดับความรู้	ร้อยละ
ระดับพฤติกรรมดี (มากกว่า 60 คะแนน)	69.5
ระดับพฤติกรรมปานกลาง (41 - 61 คะแนน)	21.2
ระดับพฤติกรรมไม่ดี (น้อยกว่า 41 คะแนน)	9.3

6. ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Chi-square) ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ของครอบครัวและปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ทัศนคติ

เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ทักษะการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่า

เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 4.167$, $df = 2$, $p = 0.124$)

อายุไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 0.873$, $df = 2$, $p = 0.318$)

รายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 4.146$, $df = 4$, $p = 0.253$)

ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 20.89$, $df = 2$, $p < 0.001$) โดยที่เกษตรกรที่มีความรู้ระดับดีจะมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับดีมากกว่าเกษตรกรที่มีความรู้ปานกลางและความรู้ไม่ดี

ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 6.131$, $df = 2$, $p = 0.026$) โดยพบว่า เกษตรกรที่มีทัศนคติดีจะมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอยู่ในระดับดีกว่าเกษตรกรที่มีความรู้ระดับปานกลาง

ทักษะการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 7.841$, $df = 4$, $p = 0.062$)

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 64.5 ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของสายน้ำผึ้ง บุญวาที (สายน้ำผึ้ง บุญวาที, 2553) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตำบลแหลมกลัด อำเภอเมือง จังหวัดตราดซึ่งผลการศึกษาพบว่าเป็นประชากรเพศหญิง ร้อยละ 53.3 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 61.3 สำหรับช่วงอายุพบว่าอยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง 31 - 60 ปี ใกล้เคียงกับการศึกษาของยรรยง นาคมา (ยรรยง นาคมา, 2545) ที่ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของ เกษตรกรกลุ่มเสี่ยง อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งพบว่าอยู่ในกลุ่มอายุ 41 - 50 ปี ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าเกษตรกรที่อยู่ในช่วงอายุนี้อาจเป็นวัยแรงงานที่สำคัญของครอบครัวและของประเทศ ถ้าหากเกษตรกรมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ถูกต้องก็อาจเกิดผลกระทบต่อสุขภาพตามมาในอนาคตและอาจจะต้องสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจและด้านอื่นๆ ตามมา

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ของครอบครัวพบว่า เพศ อายุ และรายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของพิริพัฒน์ ธรรมแ่ง (พิริพัฒน์ ธรรมแ่ง, 2550) ที่ทำการศึกษากิจกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชนเผ่าปกากะญอ บ้านสาขานาเลา ตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่แสดงให้เห็นว่าการที่เกษตรกรจะมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศ อายุ การศึกษา และรายได้ของครอบครัว

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรพบว่ามีความสัมพันธ์กัน อธิบายได้ว่าเกษตรกรในที่มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับสูง นอกจากจะมีความรู้แล้วยังส่งผลให้เกษตรกรนำความรู้ที่มีไปปฏิบัติให้เกิดพฤติกรรมที่ดีและถูกต้องเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอีกด้วยสอดคล้องตาม

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากในใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรพบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของยรรยง นาคมา (ยรรยง นาคมา, 2545) ที่พบว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากทัศนคติเป็นข้อมูลที่บุคคลได้รับและเก็บรวบรวมจากประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความตระหนัก ความเชื่อและค่านิยมซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของยรรยง นาคมา (ยรรยง นาคมา, 2545) ที่พบว่าทักษะการใช้อุปกรณ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช แสดงให้เห็นว่าแม้เกษตรกรที่มีทักษะในการใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชดี แต่ถ้าหากไม่นำมาปฏิบัติตามที่ทำให้มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ดีได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2539. การปลูกผัก. โรงพิมพ์รุ่งศิลป์. กรุงเทพฯ
- กรมวิชาการเกษตร. 2544. สรุปข้อมูลนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตร. กองวัตถุพิษทางการเกษตร. กรุงเทพฯ
- กรมวิชาการเกษตร. 2550. สถิติการนำเข้าสารเคมีทางการเกษตร. กองสำนักงานควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร
- กลุ่มพัฒนาความปลอดภัยด้านสารเคมี. 2547. โครงการประเมินความเสี่ยงอันตรายต่อสุขภาพของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
- สายน้ำผึ้ง บุญวาที. 2553. พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในเขตตำบลแหลมกลัด อำเภอเมือง จังหวัดตราด. มหาวิทยาลัยบูรพา
- ยรรยง นาคมา. 2545. การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรกลุ่มเสี่ยง อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พิริพัฒน์ ธรรมแวง. 2550. การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรบนเฝ้าป่าเกาะงู บ้านสาหรานาเลา ตำบลโหล่งซอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- Wilson, B. W. Cholinesterases. The Clinicalchemistry of laboratory animals. In W. F. Loeb, & F. W. Quimby (Eds.). Philadelphia : Taylor & Francis, 1999.